

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Георги Вълчев, преподавател в катедра „История и теория на културата“ във Философски факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“

Относно: научните трудове на *доц. д-р Надя Иванова Манолова-Николова*, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“ в професионално направление 2.2. „История и археология“ (История на България - История на Българското възраждане), обявен в Държавен вестник, бр. 64/16.08.2016 г.

Данни за кандидата. Доцент д-р Надя Манолова-Николова е дългогодишен преподавател в Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, катедра „История на България“. Професионалните ѝ интереси са насочени към широк кръг от проблеми на българската възрожденска история с подчертан фокус върху изследванията на микроисторическо ниво.

Към настоящия момент тя е титуляр на три задължителни лекционни курса „История на Българското възраждане“ в бакалавърските специалности „Етнология“, „История и философия“, „История“ (задочно обучение), както и на задължителния курс „Проблеми на българската възрожденска нация“ в специалността „История“ (редовно обучение).

В магистърската образователна степен доц. д-р Манолова-Николова води задължителната дисциплина „Ателие за приписки и микроистория“ в магистърската програма „Възраждане и памет“.

Общата ѝ преподавателска заетост възлиза на 186 лекционни часа, които, заедно с 12-те часа упражнения в магистърската програма, далече

надхвърлят изискуемия от Правилника на СУ минимум от 45 часа за заемане на академичната длъжност „професор“.

Описание на научните трудове на кандидата. За настоящия конкурс доц. д-р Надя Манолова-Николова е представила списък от 29 публикации, включващ 3 книги, две от които са в съавторство с П. Желева и Кр. Табакова. Научните публикации за участие в конкурса са посветени на важни проблеми, свързани с различни значими аспекти от развитието, консолидацията и националната еманципация на българското общество в условията на разтърсваната от кризи и правеща опити да се реформира Османска империя. Всички те са пряко свързани с професионалното направление „История и археология“ (История на България - История на Българското възраждане)“, по което е обявеният конкурс.

Научните публикации на доц. д-р Надя Манолова-Николова са отпечатани в специализирани научни издания и научна периодика като: сп. „Исторически преглед“, „Християнство и култура“, „Историческо бъдеще“, „Anamnesis“, „Балканистичен форум“ и други.

Оценка на научните резултати и приноси на кандидата. Голяма част от представената от доц. д-р Надя Манолова-Николова научна продукция е свързана с изследването на малките локални български общности, които постепенно се превръщат в основа за консолидирането на българската нация през периода на Българското възраждане. Обединени през 30-40-те години на XIX век около каузи за обновяване и строителство на православни храмове, издаване на религиозна литература и религиозно образование, тези общности постепенно изграждат вътрешни връзки от нов тип, които започват да ерозират социалната тъкан на традиционното общество. Осъществяването на подобни микро проекти и необходимостта от уплътняване на контактите им с местната и с централната османска власт, създава сред тях нова социална йерархия, налага личностно лидерство от нов тип, което външно наподобява традиционната им

самоорганизация, но в същността си е от различен порядък и често се превръща в поводи за ожесточени вътрешни противоборства, какъвто е например описаният случай с конфликта между х. Сава и шуменския чорбаджия х. Стоян Гануш (Българите, църковното строителство и религиозната литература, София, 2016, с. 177). Усиленото българско присъствие в големите градски пространства постепенно отслабва значението на родовите връзки, укрепва влиянието на нови социални фактори каквито са различните еснафски организации, техните видни представители и дава самочувствие на тези общности за реализацията на значими колективни проекти, които първоначално демонстрират желанието им за отграничаване от другите чрез публичните знаци на верска и културна идентичност. Целенасочените научни дирения на кандидата в тази посока потвърждават убедително една от особеностите на националната еманципация на българите в Османската империя – яркото присъствие на религията като консолидиращ национален фактор, който през втората половина на XIX век намира израз в борбите за църковна независимост. Не случайно довеждането им до успешен край чрез създаването на Българската екзархия се приема от мнозина изследователи на Българското възраждане за най-значимия успешен институционален и политически проект на българите, живеещи по онова време в раздираната от вътрешни противоречия империя.

Друго достойнство на представените за конкурса изследвания се открива в текстовете, посветени основно на локалните проучвания на поселищната история на районите на Перник, Брезник, Радомир, Трън, Годеч, Цариброд и Пирот. На базата на обстойни анализи и въвеждайки в научен оборот слабо познат или непознат в българската историческа книжнина изворов материал, доц. Манолова-Николова аргументира солидно тезата, че процесите, характеризиращи промяната на българското общество в епохата на Възраждането, нямат еднаква интензивност в

различните географски територии, населявани от български общности. В този смисъл доминиращият и до днес в българската историография „монолитен“ разказ за епохата на Българското възрождение се нуждае от внимателни корекции, които да очертаят една много по-сложна, богато нюансирана, пъстра и изчистена от ненужни идеологеми картина на живота на българите в онова сложно и гранично време.

Третият тематичен корпус от изследвания, представен за настоящия конкурс от кандидата доц. Манолова-Николова, са авторските ѝ текстове в издадената в съавторство с Красимира Табакова книга „Испания, Балканите и българите XVIII-XIX в.“ (София, 2015). Приносният им характер е несъмнен, тъй като чрез използваните в тях документи се обогатяват представите за състоянието на Османската империя от края на XVIII век, осветляват се непознати моменти от историята на Софийско-Пловдивската католическа епархия през същия период, както и се осветляват допълнително отделни политически събития, личности и процеси, пречупени през призмата на испанските интереси в Османската империя.

В заключение, всичко това ми дава основание да изразя своето положително становище за присъждане на доц. д-р Надя Манолова-Николова на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.2. „История и археология“ (История на България - История на Българското възрождение) за нуждите на Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Декември 2016 г.

Доц. д-р Георги Вълчев